

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a în
lăintralu monarhiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a și
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
în modulu celu mai usioru prin
asemnatunile postei statului, ad-
dressate de a dreptulu la Reducți-
unea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 78.

— Sibiu, Sâmbata 27/9 Octobru. —

1880.

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

V. Ni s'a vorbitu despre nobilimea romanésca din Transilvani'a. Se facemu abstractiune dela tôte familiile romanesci, calvinite din vechime, rom. catholisate de 100 de ani încóce, prin urmare și magiarisate cu totulu. Se vorbimú numai despre familiile care nu sciú alta limba, decâtu pe cea romanésca și se tinu de un'a sau de alt'a din cele doué confessiuni romanesci (greco-catholica și greco-resarităna). Înainte de a întrebá, cu cine tinu acesteá familii candu barbatii lorú mergu la urna, se cercetamu numerulu și proportiunea lorú, totu dupa datele statistice adunate cu mare grija de dn. Hossu, anume în municipiele, în care acea boierime este relative fôrte numerósa.

În districtulu Fagarasiului aprópe curatu romanescu, familiile boieresci au datu pâna în 1872 unu numeru de 3196 și tóta ceealalta poporatiune de circa 70 mii de suflete, numai 1392 de alegatori, la cari se mai alatura și 249 trimisi de ai comunelor, prin urmare poporulu ne-nobile din acelu districtu are numai 1651 alegatori!

În comitatulu Hunedórei cu 185 mii suflete, era pâna în anulu citatu mai în susu, 3737 alegatori nobili, din cari vreo 3000 sunt romani, și numai 838 alegatori ai adeveratului poporu de tôte nationalitatile, nu numai romani. Este sciutu, că romanii nobili (tierani) inca totu mai dicu în simplitatea lorú, că ei nu sunt romani, ci sunt „niemesi“. În comitatele Clusului, Albei inf., Dobâcei, Solnocului erau cu totii nobili romani și magiari 12,170 alegatori, încependu dela grafi și baroni, avuti și saraci, la unu locu, din carii camu 1/3 parte sunt romani. Precum în celelalte municipie, asia și în acesteá patru mai mari, alegatorii poporului de ambe nationalitati, sunt în numeru fôrte neinsemnatu, precum se póte vedea curatu din cifr'a generala notificata mai în susu.

Cei mai multi alegatori privilegiati, nu romani, ci secui-magiari, se afla în cele 5 districte (scaune), sau adeca în acea parte a Transilvaniei, în care locuesce secuimea compacta. Sub pretestu de szabad székely nemzet (natiune libera secuiesca)

dreptulu elect. s'a recunoscutu în acea parte a tieriei la 46,687 persóne, fâra nici-unu censu.

Acésta cifra de alegatori secui comparata cu cifr'a generala de 90,050 ne arata la lumin'a dilei, spre rusinea tieriei și batjocur'a nóstra, că cei 300 mii de secui trimitu la urne mai multi alegatori, decâtu toti ceilalti locuitori ai tieriei, orasieni și sateni, în numeru de 1 milionu și 800 de mii.

Candu aru dice cineva celoru 260 mii locuitori romani, din comitatulu Aradului în Ungari'a: *Moi rumunysi!* Voi se trimiteti din fiecare satu numai câte 2 alegatori și din ceilalti numai atâta câti au proprietate sigura de câte 30 jugere de 1600□; din contra toti magiarii din acelu comitatu, de sexu barbatescu, câti au trecut de ani 20, se se bucuru în mani'a vóstra, de dreptulu electoralu, ori au ceva, ori că sunt numai dileri și cersitori; ce aru respunde óre Aradani? Ce Biharenii, Carasiinii, Temisienii, Severinenii?

Se nu ni se ia în nume de reu, că analisamu asia cu de a meruntulu classea nobilimei de ambele nationalitati din Transilvani'a. Noi sciimu se stiimamu ori-cé merite din trecutulu ale protoparintiloru acelei classe; cunóscemu și acelu sentimentu de mandria, candu se scié cineva descendente din familii nobile, din ceea ce dicu elenii *ἄσπερος*. Tocma pentru aceea inse ne dóre în sufletu, candu vedemu că o politica egoista, fatala și funesta, trece pe classea nobilimei în categori'a cersitorimei și a proletariatulu din cetati, și totu atunci pe familiile nobilitare romanesci le aduce în conflictu cu natiunea din care descindu și le face de ura cu masele poporului, carele nu póte vedea cu ochi buni sustinerea unui privilegiu, care coprinde în sine, o nedreptate din cele mai scandalóse.

Noi suntemu convinsi, că nici chiaru alegatorii esiti din familii nobile romanesci nu aru fi datu nici-odata voturile lorú la vrasmasi de ai natiunei nóstre, nici la câti toti candidati trimisi în Transilvani'a pe sub ascunsu, de airea, că de contra-banda, daca nu aru fi fostu insielati și ametiti cu minciuni inpertinente, precum că: *daca voru alege pe candidati de ai gubernului, aceia voru votá legi noue pentru desfiintierea monopolulu de tutunu, scaderea pretului sarei, libertatea de a*

ferbe vinarsu (rachiu) fâra nici-o plata de accisa și fâra nici-o controla a finantiloru, inca și desfiintierea timbrului și a totororú acciselorú. „Tóte acesteá dâri blastemate le-au încarcatu austriacii pe spinarea nóstra, éra noi ungurii le vomu desfiintia pe tóte, vomu usiorá pe locuitori, vomu goni și pe toti nemtii din tíera.“ Acésta propaganda s'a facutu neincetatu optu ani de dile. Tóte acelea promissiuni au esitu totu atâtea fantasii, că-ci nu numai că nu s'a stersu nici-unu impositu, directu sau indirectu, ci din contra, s'au sustinutu tóte, au crescutu cele vechi și s'au mai adaosu altele fôrte grele intru atâta, câtu astadi esu din tíera contributiuni, taxe, accise etc. celu puçinu cu 1/3 mai multe decâtu esiau sub domni'a austriaciloru, și totusi statulu ungurescu nu se mai ajunge nici cu acelea, ci mai încarca pe fiecare anu la datorii nedefinite, precum scié tíer'a întregá.

Dela 1872 încóce alegatorii de familii nobile începusera se-si deschida ochii, se cunóscá pacalitur'a și se védia, cum charlatanii isi batu jocu de credulitatea lorú; de atunci inse s'au mai luatú și alte mesuri machiavellistice, atâtu spre a'i orbi, câtu și spre a'i corumpe, precum se va aratá mai la vale.

Ori-candu a fostu vorb'a chiaru și la curtea imperiala despre nedreptatea grosolana ce se face poporului romanescu prin acea lege artificiósa, s'a mai datu inca și unu altu respunsu perfidu dicunduse, că în marele principatu alu Transilvaniei classea nobilimei platesce inposite mai mari decâtu tóte celelalte classe de poporu, decâtu poporulu întregu. Las' că și acésta misielia fusese demascata mai de înainte, adeca în a. 1863 pre candu atâtu la gubernu, câtu și la cancelari'a din Vien'a, consiliarii și secretarii romani aplicati de câtra imperatia, avusera ocaziune minunata de a se informá exactu despre adeverat'a stare a lucruriloru, și aflasera curatu, care poporu câtu platesce, chiaru dupa nationalitatea sa, — dara apoi dupa alti 7 ani dn. Jos. Hossu cá finantiariu de specialitate, înaintatu din professoru gimnasiale la postu de perceptoru c. r. și de aci la functiunea înalta de astadi în resortulu finantiloru, a scosu la lumina în partea IV a memorialulu seu câteva sume autentice, prin

Foisiór'a „Observatoriului“.

Materialismulu din punctu de vedere teoreticu.

(Urmare si fine.)

La tóte acelea replica Fichte în unu modu categoricu: „cumcă acestu rationamentu alu materialismulu ni demonstra altu-ceva, de câtu puru și simplu simtiementulu omului castigatu cu ajutorulu creriloru dela obiectele esterne: este invederatu, și nu e necessariu a mai argumentá. Aceea, că cu ajutorulu creriloru ajungendu a ne castigá concepte clare despre obiecte, și că prin reflectiune ni le potemu și representá, acésta se póte întielege; dar că cum devine omulu totu cu ajutorulu creriloru, consciu de esistenti'a și valórea sa propria: nu se póte coprinde, și daca totusi sunt, cari sustinu acésta, aceia nu se potu numi altcum, de câtu instrumentele prin cari se inolédia sub stindardulu materialismulu, cei necapaci de orientare. În astfelu de sarituri și lacune sunt fôrte bogati amicii materialismulu.“

Pe candu materialismulu militédia cu orice pretiu pe lângá tésese de pâna aci, pe atunci cade în o alta eróre, dicendu că combinatiunea elementelor materiale ale corpului — în câtu între acele este consonantia — ar fi caus'a, éra rezultatulu activitateri acelei combinatiuni și respective vitalitatea ar fi caus'a fundamentale a vietiei proprie.

Combinatiunea elementelor materiale este s'eu mechanic'a s'eu chemic'a; din cea dintaiú resulta tocma contrariulu unui corpu organicu, adeca unu corpu neinspiratu, mortu; din a dou'a, prin atractiunea și adhesiunea moleculorú, resulta ce e dreptu, unu feliu de compositiune, înse acésta este érasu numai unu productu alu processulu chemicu. Chemic'a inse isi continua lucrarea numai prin poterea data dejá. „Se supunemu — dice Chateaubriand în contra lui Spinoza — că toti

ómenii de pe patentu ar fi orbi, și cá atari primescu ordinulu de a se concentrá în siesulu Mesopotamiei. Acésta convenire ar fi neasemenatu mai usiorá cá unirea atomiloru constatata de Democritu. Dar se admitemu, că din unirea atomiloru eterni a provenitu totulu; cum se întâmpla totusi, de acum nu se produce nimicu nou? Déca universulu și prin urmare și spiritulu s'a formatu prin casualitate, cum de totu acea casualitate nu descompune éra lumea? S'eu dóra ve provocati la legile atractiunei și gravitatiunei? Dar legea esistá s'eu înainte, s'eu dupa crearea lumii. Déca înainte, atunci cum de a încetatu influenti'a ei; *daca-dupa aceea, unde isi are originea, și trebue se provina de aiurea, de câtu din materi'a primitiva? Spinoza afirna, că numai o unica substantia esistá, pe care o numimú Dumnedieu; substanti'a acésta coprinde în sine spiritulu, corpulu, cugetarea și totu ce este. Prin urmare dupa afirmatiunea lui Spinoza corpulu meu, arborele, pétr'a, orice aparitiune ori fenomenu si orice lucru naturalu inconvenientu sunt parte lui Dumnedieu. Curióse si admirabile dieitate — esclama Chateaubriand — ce usioru ti-ai aflatu originea în crerii unui necredintiosu! Sciimu că paganii și cele mai ordinare obiecte le dieificau, s'eu le ascriau ceva potere divina, inse a dieificá o substantia eterna, ce coprinde în sine tóte peccatele și necuratiile lumii — numai unu puru ateistu póte se afirne.“*

Dupa unu intervalu anumitu se schimba organismulu întregu, prin urmare și crerii se reinnoiescu. Acum daca consciinti'a de sine ar fi efectulu combinatiunei elementelor materiali, atunci aceea neincetatu ar trebue se se modifice, și modificandu-se pe încetulu în urm'a acestui processu, de siguru că ar trebue se se reinnoiesca cu totulu, reascuta: va se dica, prin schimbarea organismulu s'eu organulu materiale, consciinti'a de sine ar primi o noua colóre, adeca s'ar preface. S'ar schimbá, ceea ce nice celu mai încarnatu materialistu nu póte se o afirne. Déca s'ar admite rationamentulu materialismulu, atunci și ratiunea umana chiaru asia aru trebue se fia de diversa, dupa cum sunt de diverse deosebibilele situatiuni prin cari trecem dupe fiecare,

beutura, somnu etc. „Este o imaginatiune fôrte bolnava — dice Herder — a atribui creriloru cugetare și nerviloru simtire reflectiva. Esperinti'a ne arata destulu de evidentu, că sunt legi psihologice, amesuratu carora spiritulu e necessitatu a isi indepliní activitatea și functiunile sale. Precum sunt de diverse sunetulu si cuventulu, tocma asia spiritulu si corpulu, organulu si poterea. Fia-care cuventu ne revóca în memoria o idea, dar pentru aceea cuventulu tocma asia nu este idea, precum nu este cugetu organulu materiale. Precum corpulu prosperédia prin nutrimentu corespondietoriu, asia și spiritulu prin idei; compara, creadia inse în modu propriu spirituale.“ Vedemu dara, că consciinti'a de sine dela nimicu nu se póte esplicá si independinte de spiritulu, care possede potere reflectiva asupra sa însusi.

Din împregiurarea, că corpulu se desvólta mai de timpuriu cá spiritulu, numai acea conclusiune se póte face, că la activitatea spiritului este necessaria desvoltarea suficienta a corpului si cu deosebire a creriloru, în tocmai precum este necessaria invirtosiarea óselorú si a musculaturei la ámbierea în picioru a pruncului. Mai încolo, *daca se si observa ceva analogia în primii ani ai pruncului și animalulu, de aici inca nu este nimenea îndreptatitu a conchide la indentitatea acelorá. Pentrucă acésta indentitate între animalele mai superiori numai pâna la unu anumitu punctu se póte observá, pe care daca l'au ajunsu, nu se mai potu instruí ori invetiá la nimica, pe candu omulu în stadiulu normalu este capabilu de o desvoltare neárginita. Chiaru daca este ceva indentitate între omu si animalu, acésta dispare îndata ce ne vomu convinge despre poterniculu principiu de vietia, ce dejá între anii 2—5 începe a se manifestá. Cumcă prunculu dispune de spiritulu pâna candu inca acela nu e deplinu consciu de sine, — se vede din primele sale lucrari, pe cari de si se face cu óre-care consciintia slaba, dar apoi energi'a este fôrte mare; ba în totu casulu progressulu intelectuale, pe care ilu manifestédia prunculu în primii ani prin morala, judecata și combinatiunea obiectelorú, ce cadu în sfer'a*

care e demascata si afirmatiunea, cá si cum classea nobililor ar plati mai multu de cátu ceilalti locuitori ai tiei. Pána in a. 1849 nobilimea fusese scutita de ori-ce contributiune, cá nu platea nimicu nici la statu, nici la municipiu, nici la comuna. Sub sistemele austriace in cei vreo 16 ani niciodata n'au platitu de buna voia, ci contributiunile se storceau dela aristocratiá mai totu pe calea executiunei. Sub dualismu, in anii de antaiu, li s'au facutu o miie de favoruri, lasandu'i in restantia de plata cu sume mari, pána ce intrá prescriptiunea (paragrafi'a, Verjährung, elévülés) prevediuta in lege. Chiaru si astadi se mai inpartu favoruri de acelea la cei mari, precum arata diariile magiare casuri de acelea nenumerate. De aci vine, cá restantiele batu pe fiacare anu la dieci de milióne. De nu s'aru face relaxatiuni de acestea gróse, ministeriulu nu ar fi potutu stá la potere nici doi ani de dile. Noi inse nu vomu cercetá aici, care aristocratu cátu platesce in realitate, ci cátu este adjuccatu de cátra organele finantiali, perceptorate, inspectorate, cá se platésca contributiuni directe, classea intréga a nobilimei, mari cu mici, toti la unu locu cáti se afla in acésta tíera.

Onor. d. Hossu ia, cu dreptu cuventu, numai darea de pamentu (fancier'a), din care singura se computa in Transilvani'a censulu de 8 fl. 40 cr., fára a se considerá intru nimicu celelalte inoposite.

Acea fonciera in a. 1871 fusese 1.316,147 fl. v. a. Din aceea se venia pe locuitorii asia numitului fundus regius, romani si sasi, toti liberi, dara nu nobili, si pe districtulu Nasaudu, unde éra si este nobilime, sum'a de . fl. 262,087

Pe cele 18 cetati si orasie numai fl. 54,810

Pe tóte familiile nobilitarie dela grafi pána la opincari si pe averile corporatiuniloru fl. 310,134

Pe familiile nenobili, adeca poporatiunea rurale din tóte partile celelalte ale tiei fl. 689,116

Sum'a fl. 1.316,147

Din acestea proportiuni se vede curatu, cá precum poporatiunea rurale are mai multa proprietate de pamentu, asia si platesce neasemenatu mai multa fonciera decátu nobilimea cu cetatile si cu orasiele luate la unu locu; pentru-cá :

310,134 + 54,810 = 364,944 fl. din contra
162,087 + 689,116 = 951,203 fl.

Mai tardiu darea de pamentu a crescutu fórt tare, precum arataseramu in Nr. 70 a. c., sau si la alte ocasiuni; proportiunile inse, intre susu numitele classe de locuitori multu puçinu au remasu pána in dio'a de astadi aceleasi.

Partea V din memorialulu dlui Hossu coprinde unu planu, mai bine unu proiectu largu, de o noua

activitatei sale, prin espressionea cugetelor si insusirea limbei articulate — este de admiratu.

Cumcá spiritulu in lucrarile sale depinde si dela corpu, nu se póte contestá, pentrucá e constatatu cá acela amesuratu recreatiunei séu fatigiului face regressu ori progressu in activitate sa, numai cátu acésta nu este conditiune sine qua non, de órece ómenii cei debili nu aru desvoltá o activitate spiritala atátu de mare, dupa cum in nenumerate casuri se póte observá; din contra din compactiunea corporale a omului inca nu urmédia cá acela se posséda o spiritualitate si genialitate totu asia de compacta. Afirmu unii, cá omulu pe di ce merge totu scade din fortiele spiritali, — acésta nu se póte negá, dar apoi totu asia de puçinu se póte negá si aceea, cá cei ce ducu o viétia corespunditoare in statulu loru normalu isi potu implini servitiile spiritali pána in etatea cea mai inaintata in modu eminente. Omulu se póte perfectoná in infinitu: prin urmare si in epoc'a betrauetiei.

Aceste si alte principie compunu dogmatic'a materialismului. Ori-cine se póte convinge, cá acele se incérca a descompune si ruiná ordinea morale sadita in ánim'a si natur'a omului. Materialismulu modernu pretinde a propagá idei si principie umanitare-liberali...

Se se inchida puçinu fia-care in camer'a sa si se'si puna intrebarea: sunt óre acele invetiaturi materialistice satisfacétore pentru conceptulu: omu, sunt óre acele medie acomodate pentru perfectiune?... Materialismulu eschide orice m-ritu, orice demeritu. Séu se potu imaginá fapte nelegali in inpregiurarile sustínute de materialisti, candu ei formelu combatu esistenti'a spiritului si néga realitatea aceuia, asia dupa cum este aparata de cátra spiritualismu? Si apoi virtutea ori viciulu nu atingu materi'a, ci spiritulu. „Veselu si fára de ceva mustrare interna trebue se treaca ori cine preste puntea vietiei de cealalta parte. Acésta se fia dorinti'a fia-caruia, chiaru si atunci candu s'ar insielá. Dar nu s'a insielatu, cá-ci acela, care a pastratu astfelu de dorintia in ánim'a sa privesce liniscitu si cu frunte senina spre scopulu ce'i stá inainte. Credinti'a si speranti'a in viétia viitoare este necesaria si naturale, chiaru si atunci, candu acésta invetiatura nu ar fi adeverata. Dar cumcá nu este adeverata, acésta nu se póte demonstrá. Nimicirea totale numai lotrii, amicii si luxuriosii o dorescu,“ dice unu erudit.

Sebastianu P. Radu.

lege electorale pentru marele principatu alu Transilvaniei. Nu ne vomu mai ocupá de acelu proiectu astadata, din cauza cá elu fu innadusitu prin susu citat'a lege XXXIII din a. 1874, cu care diet'a de atunci isi facuse ilusiune cá va inpacá pe poporulu romanescu din Transilvani'a. Trecemu la analis'a acestei legi, care considerata din punctu-de vedere transilvanu, sémena fórt multu cu evolutiunile unoru dantiatori pintre oua asia, cá se nu sparga nici-unulu.

Ungari'a.

— Budapest'a. Sessiunea din urma a periodului de trei ani se deschise in lun'a trecuta. Dupa formalitatile usitate cu alegerea biroului si cu alegeri de comisiuni, in 4 Oct. ministrulu de finantia comite Juliu Szapáry aduse la cunoscenti'a casei deputatiloru proiectulu seu de budgetu pe anulu 1881. Nu scimu ce lectura ar potea fi mai interessanta pentru publiculu nostru, decátu este budgetulu statului Ungariei, in care se innéca si diecile de milióne stórse din pungile poporului romanescu. Precum nici-odata, asia nici acum acelu budgetu nu coprinde nimicu bunu si consolatoriu pentru noi si pentru tíera; cu tóte acestea trebue se'lu ia si romanii in cea mai de aprópe consideratiune, si toti cáti potu, se'lu studiedie inadinsu din tóte punctele-de vedere, se'lu compare si cu budgetele altoru staturi.

Noi asta-data comunicamu acilea numai sumele totali din proiectulu ministrului, carele preliminaré (prevede) pe a. 1881:

Veniturile cu v. a. fl. 264.414,715

Spesele cu v. a. fl. 287.180,096

Asia dara deficitu nou v. a. fl. 24.765,381

Ceea ce bate fórt multu la ochi este, cá ministrulu prevede venitul pe anulu 1881 aprópe cu 16 milióne fl. mai susu. De unde se'lu mai scótiá si pe acesta? la acea intrebare stá mintea ómeniloru pe locu.

Consiliulu de contabilitatea statului inchiaie totu camu la cáte doi ani bilantiulu aniloru precedenti, dupace ia in revisiune tóte veniturile si spesele de pre anulu.intregu, efective, asia precum s'au facutu in realitate, éra nu asia, precum s'au fostu preliminaru. Astadata se comunicá dietei rezultatulu finantiariu din anulu 1879. Cifr'a cea mai memorabila este in elu aceea ce ficsédia deficitulu adeveratu cu 38.260,045 fl. adeca multu mai mare decátu se prevediuse elu in budgetulu acelui anu.

La asternerea proiectului de budgetu ori-care ministru de finantia alatura si unu asia numitu exposé, in care esplica mai multe puncte, motivedia diverse adaose, propune isvóra din care se póta coperi scadiementulu, pentru-cá machin'a statului se nu stea pe locu. Espunerea ministrului Szapáry este si astadata totu asia de interessanta, cá si cea din an. trecut. Intre altele elu propune cá se se vendia asia numitele regalie ale statului (cárciumaritul etc.), din care se ia vreo 5—6 milióne, mai multe domínie de ale statului, din cáte mai sunt nevendute. Se pare deci, cá ministrulu nu mai are curagiulu se ésa nici cu proiecte de inprumuturi noue, ci numai cu unele inoposite, preste cáte apasa cerbicile locuitoriloru.

Cátra capetulu exposé-ului mñistrulu de finantia surprinse lumea cu o marturisire, care produse mirarea toturoru. Elu adeca declara, cá ministru, fára nici-o intielegere prealabila cu colegii sei, cá partid'a estrema, (kossuthiana), care lucra din respoteri pentru spargerea dualismului, si ruperea de cátra Austri'a, cresce si se inmaltiesce in totu coprinsulu tiei, in proportiuni atátu de considerabile, in cátu se simte imperiós'a necesitate, cá partid'a dela potere (alui Tisza) se se reculéga din nou si se'si concentre tóte poterile, spre a se apará si a se tine la domni'a in care au apucatu de 5 ani incóce. Cá partid'a estrema face progresse de necreditu, o scimu cu totii, o vedemu si simtimu chiaru si aici in Transilvani'a, unde pána acum ne inpedecámu in tóte partile totu numai de prea umilitii si prea cucernicii mameluci de ai gubernului, éra opostiunea stá numai din cátiva magnati, carii nu potu suferi inganfarea ministrului presedente. Astadi ajunseramu, cá partid'a estrema se'si aiba si organulu seu in Clusiu, si sémena fórt, cá dupa cum stau lucrurile, estremii voru castigá pe multi in partea loru.

Din Bucovin'a.

Cu ocasiunea sosirei Majestatiei Sale imperatului la Bucovin'a avura locu in Cernauti presen-

tatiuni, audientie, ospetie de curte, festivitati poporale etc., eu inse voiu se raportediú numai despre presentarea clerului gr. or. — In prim'a linia se presentá inaintea Maj. Sale clerulu bucovineanu gr. or. condusu de archiepiscopulu si mitropolitulu Dr. Silvestru Morariu Andrieviciu, carele adressá Maj. Sale discursulu ce se afla publicatu in „Czernowitzer Zeitung“ si care in traducere suna:

Majestatea Vóstra c. r. apostolica!

Preainalt'a presentia a Majestatiei Vóstre c. r. apostolice in Bucovin'a imple si pe membrii gr. or. ai bisericei tiei cu sincera bucuria sufletésca si cele mai bune sperantie. Plinu de multiamire pentru marinimós'a scutire si aparare, pe care binevoiesce Majestatea Vóstra a o acordá bisericei gr. or., cutédia umilinti'a mea impreuna cu clerulu a salutá pe Majestatea Vóstra cu celu mai adencu respectu si a'si aduce omagie cu supunere si fidelitate nestramutata.

Ddieu sustina si binecuvinte pe Majestatea Vóstra si preainalt'a casa imperatésca!

Acésta este totu ce raportédia mentionat'a fóia oficiósá din capitala despre presentarea clerului inaintea Maj. Sale. Dupa parerea mea, ar fi trebuitu se se raportedie si despre inaltulu respunsu alu Maj. Sale ce au binevoitu alu adressá mitropolitulu cá siefu alu clerului, deci voiu se suplinescu cele eliminate, care inse mi se paru destulu de interessante.

Majestatea Sa esprimá inalt'a Sa multiamire, cá revedindu éra si Bucovin'a, au aflu o astfelu de primire caldurósá dela frontier'a tierii prin totu decursulu caletoriei, atátu din partea poporului, cátu si a clerului gr. or. Mai departe esprimá Maj. Sa incredintiarea deplina despre fidelitatea membriloru bisericii gr. or. si a clerului. Intre altele laudá Maj. Sa biserica catedrala si resiedinti'a cu urmatórele cuvinte: „Herr Erzbischof, sie haben einen schönen Dom hier; aratandu cu man'a spre biserica catedrala — und die Residenz ist herrlich!“ Fórt favorabilu se esprimá imperatulu la ocasiunea acestei presentari si asupra Cernautiloru dicédu: „Czernowitz erkenne ich nicht mehr!“ La tóte aceste laude respunse mitropolitulu multiamindu pentru ingrijirea parintésca a Maj. Sale, in urm'a careia prosperédia tóte. Maj. Sa dise mai departe, cumcá va visitá aceste doue edificie pompóse (catedral'a si resiedinti'a), la ce respunse mitropolitulu cu o multiamita pentru acésta bunavointia.

Dupa aceste urmá presentarea archimandritiloru eparchiei; archimandritulu diecesanu Dl. Arcadie Ciupercovicu inse avú fericirea de a atrage atentiunea deosebita a Maj. Sale asupra'si, cá-ci intrebandu inaltulu óspe, care este nou denumitul archimandritu diecesanu si fiindu elu prezentatu de cátra Inaltu preasanti'a Sa, adressá monarchulu cuvintele multu dicétore: „Sie werden viel zu arbeiten haben, denn die Eparchie ist gross;“ apoi urmá presentarea a doi professori emeritati de teologia, a membriloru consistoriului archiepiscopescu si a altoru preoti din eparchia. Dupa presentare isi esprimá Maj. Sa inca odata multiamirea si indestularea pentru cordial'a primire finindu cu promisiunea, de a visitá a dou'a di resiedinti'a archiepiscopala, ceea ce si urmá, la care ocasiune esprimá Maj. Sa din nou deplin'a Sa multiamire. Visitandu Maj. Sa seminariulu archiepiscopescu, se esprimá fórt magulitoriu asupra auditoriloru de teologia numindu'i „schmucke Leute.“

Unulu din cei ce au fostu de fatia.

Nemtii centralisti si comitele Taaffe.

Nemtii centralisti folosinduse de critic'a situatiune in care se afla politic'a esterna a monarchiei si voindu a paralisá efectele politiceide reconciliare a nationalitatiloru asuprite, inaugurata de cátra comitele Taaffe, isi dau tóte silintiele si intrebuintédia tóte mijlócele, pentru cá se isi reorganizadie partid'a loru deslantiata si desmembrata. Scopulu loru finalu este, de a face opostiune sistematica actualei cabinetu si politicei sale, a ilu resturná si déca se va potea, a pune éra fatal'a loru mána pe frénele gubernului.

Dupa ce au arangeatu câteva conferentie partiale demonstrative, in care s'au luat resolutiuni care de care mai violente in contra cabinetului Taaffe, in dilele trecute, nemtii centralisti din Boemi'a convocara o conferentia politica la baile dela Carlsbad. La acea conferentia, inscenata cu ajutorulu celoru mai teatrale apucaturi, se adunara cá la vreo doue mii de persóne, care intre aplause frenetice si demonstrative primira o asia numita

rezoluțiune protestatōre, elaborata si redactata cu multu înainte de a se intruni acea conferenția, de o comisiune alu carei capu a fostu marele dialecticu si rabulistu inportatu din Prussi'a, fostulu professoru si ministru austriacu Dr. Herbst, unulu din cei mai incarnati romanofobi si inamicu juratu a totu ce nu este nēntiu si nemtiescu.

Terminii si coprinsulu acelei rezoluțiunii sunt atātu de vehementi si provocatori, in cātu procurorulu de statu s'a vediutu necessitatu a confiscá tōte editiunile de séra ale diarielor, care publicasera acea rezoluțiune-pronunciamentu. Originalulu acelei rezoluțiunii a fostu confiscatu chiaru cu doue ore înainte de a se deschide conferenția din Carlsbad asia, că matadorii acelei conferenție a trebuitu se compuna unu altu tectsu, mai blandu si mai puçinu ofensatoru pentru guvernulu austriacu.

Se prea intielege, că organele nemtiloru centralisti s'biéra si striga in contra acelei mesuri drastice si energice a procurorulu de statu si denunția si acusa pe comitele Taaffe, că este unu ministru absolutisticu, terorizatoru, si neconstituționalu, pentru că au violatu si au calcatu in picioru libertatea de pressa, garantata prin pactulu fundamentalu.

De alta parte organele gubernamentale, care inca au cadiutu jertfa acelei confiscari sumarie, se încerca a probá, că mesurile luate din partea gubernulu sunt legale si că au fostu provocate prin procederea si limbajulu adversariloru, cari pe cātu timpu au fostu la putere n'au crutiatu intru nimicu opozițiunea nationala si legala a elementelor germane.

Fariseismulu nemtiloru centralisti este gretiosu si revoltatoru pentru toti aceia, cari isi aducu aminte de terorismulu sistematicu, de persecutiunile tiranice si de limbajulu desfrēnatu si mortificatoriu, cu care s'au purtatu ei fatia de boemi si fatia de tōte celelalte nationalitati, din care este compusa poporatiunea acestei monarchii poliglotte. Acuma fōi'a s'a intorsu si ceea ce pretindu ei că suferi din partea comitelui Taaffe, nu este de cātu o mica particica a providențialei respaliri si a nenummeratelor repressalii pe care o merita si pe cari le au provocatu ei in totu decursulu domnirii lor.

Lupt'a angajata n'are se se marginēasca numai la cele petrecute pāna acuma, ci ea va luá proportiuni totu mai mari, fāra că astadi se se pōta prevedea ce finitu va luá. Nemtii centralisti, că si ungurii kossuthiani, paru a fi decisi se mērga pāna la estremu. Nu mai puçinu determinatu se pare a fi inse si guvernulu austriacu de a procede cu tōta energi'a posibilă, in contra agitatiunilor nemtiloru centralisti si pangermanisti, cari nu urmarescu altu scopu, de cātu se puna érași mǎn'a pe putere cu ori-ce pretiu, amenintiandu chiaru si cu unu resbelu civilu. La conferenția din Carlsbad s'a decisu, că in celu mai scurtu timpu, se se convōce o conferenția germano-austriaca generala la Vien'a, cu scopu de a contopi intr'o singura partida mare si puternica, tōte acele fractiuni, cluburi si clice in care se afla actualmente descompusa partid'a asia numita „fidela constituțiunei.”

Intra-ceea comitele Taaffe, bucuranduse de increderea deplina a monarchulu, incuragiatu prin rezultatele caletorielor imperatului intreprinse in Boemi'a, Moravi'a si Bucovin'a, avendu concursulu siguru alu boeniloru, poloniloru, alu romaniloru bucovineni si alu ruteniloru, va fi in stare a face fatia furtunei parlamentare pe care i-o prepara nemtii malcontenti si a bravă furi'a teutonica a opozițiunei nepoporală si lipsita de simpatie toturoru celorlalte nationalitati din monarchi'a austro-ungara, cu esceptiune pōte a unei parti a sasiloru din Transilvani'a, cari inse sunt cu multu mai departe si mai instrainati de Vien'a, de cātu se fia in stare a dá unu ajutoriu eficace confratiloru din Austri'a transilaitana.

Nemtiloru le aru potea ajutá acuma că si la 1866 singuru si numai principele de Bismark. In urm'a infuriei opozițiunii a nemtiloru si a ungariloru in contra politiceii orientale inaugurata de cătra comitele Andrassy in contielegere cu cancelariulu prusso-germanu, acesta s'au suparatu si 'i-au disgratiatu, cu atātu mai virtosu, că press'a nemtiloru centralisti din Vien'a, amestecanduse in politic'a interna discretiunara a puterniculu cancelariu i-au turburatu apele si cercurile sale in modu totu asia de neplacutu, că si demonstratiunile turco-file ale softaleloru unguresci din anulu 1877 si 78, care nu puçinu au contribuitu la depoporalisarea amiculu seu intimu, comitele Andrassy fostulu ministru de esterne.

Nemtii austriaci voru trebui deci, mai curēndu séu mai tardiu, se se inpace cu boemi asia, precum s'au inpacatu si cu ungurii, éra acestia lasati in

deplin'a lor libertate si parasi de intrég'a Europ'a, sunt pe calea cea mai buna de a se arunca in bratiile kossuthianismului, pentru că apoi se abdica si se capituledie pentru totdeauna la grati'a si disgratiata unei Austrie germano-slavice, care la rēndulu seu, vǎ sci imitá si aplicá despotismulu constitutionalu de astadi din Ungari'a d-lui C. Tisza si consoçii, preparandu terenulu pentru purulu si ilustratulu absolutismu de odiniōra.

Camilu.

Sciri diverse.

— (Parastasu.) Cu dat'a din 3 l. c. ni se scrie din Blasiu, că in acea di s'a celebratu unu parastasu solemnu in memori'a a 50 aniversari dela mōrtea fericitulu episcopu alu Fagarasiulu Joanu Bobu, ale carui merite sunt cunoscute de toti. In semnu de recunoscintia Escel. Sa mitropolitulu Dr. Joanu Vancea, inconjuratu de clerulu seu gremiale celebrá st. liturgia si dupa aceea parastasulu solemnu. La amēdi Escel. Sa dete o mēsa stralucita.

— (Delegatiunile austro-ungare.) Prin rescriptu imperialu delegatiunile sunt convocade la B.-Pest'a pe diu'a de 19 Octobree a. c. Inca nu este siguru déca M. S. imperatulu va intreprinde, caletori'a Sa proiectata la Silesi'a, inainte séu dupa sesiunea delegatiuniloru.

— (Reuniunea romana de cantari) precum aflamu, va dá in sér'a de 17 l. c. unu concertu ordinariu in sal'a Reuniunei de cantari germane din locu. In numerulu viitoriu speramu a potea comunicá cetitoriloru nostrii si program'a acelu concertu.

— (Balu in folosulu fondului de teatru.) Luni sér'a in 18 l. c. se va dá unu balu in sal'a dela otelulu „Imperatulu romaniloru“ alu carui venitu curatu este menitu in folosulu Reuniunei fondului de teatru, care precum se scie, isi va tine adunarea sa generala din anulu acesta, aici in Sibiu in dilele de 17 si 18 l. c.

— (Relativu la cutremurulu de pamentu) simtitu in diminēti'a din 3 l. c. despre care amintiramu pe scurtu in Nrulu precedentu alu acestui diariu, mai primiramu următoarele sciri:

— Blasiu, 3 Octobree st. u. Adi la 6 ore si 40—45 minute diminēti'a s'a simtitu aicea unu cutremuru de pamentu destulu de tare. Durat'a lui a fostu că ½ minuta; directiunea verticala dela nordu spre sudu, éra dupa afirmatiunea altora dela vestu spre ostu. La inceputu se audira bubuituri tari, insoçite de vreo 5 lovituri puternice, carora apoi le urmara câteva oscilatiuni mai slabe, insoçite de siueraturi domōle. — Mai multe edificie solide s'au crepatu, multi ómeni au fugitu din casele lor, de frica se nu fia ingropati sub ruine. — Cei betrani spunu, că din anulu 1838 nu s'au mai simtitu pe locurile acestea unu cutremuru de pamentu atātu de puternicu. — i — m.

— Ghirisiu, 4 Oct. a. c. Eri diminēti'a la 6 ore 44 min. dupa alu meu orologiu, séu dupa alu calei ferate la 6 ore 25 min. amu avutu cutremuru de pamentu de taria mijlocia.

Aflandu-me in casa am auditu unu sunetu ragusitu, dupa care cas'a parochiala destulu de solida s'a clatitu binisioru si a inceputu a piraí, in cātu ne-amu speriatu că se surpa.

Miscarea s'a simtitu si la mobile, éra obiectele mai merunte acatiate in cuie: icōne, lampe, óle, oglindi, etc. au fostu puse in oscilatiune, ce la unele a tinutu 15—20 minute. Anume icōn'a lui J. Brateanu din cas'a mea s'a miscatu 20 minute. Durat'a cutremurulu a fostu numai de câteva secunde. Am datu cu socotēla, că se fia fostu celu multu de 10 secunde.

Mai tare s'a simtitu in si pe lānga supereificate; éra la campu largu s'a potutu simti bine, daca omulu a fostu stāndu séu mergundu incetu si in linisce, éra daca a mersu mai repede, séu a fostu lānga séu in caru, nu a potutu simti de locu, ori prea puçinu.

Urmele cutremurulu pe edificie de lemnu nu se cunoseu, dar se cunoseu pe cele de zidu. In specie pe edificiuulu garei au remasu multe crepaturi in pareti. Asemenea si pe scōl'a nōstra de nou edificata se vedu crepaturi, ce mai inainte nu le-am observatu ce e dreptu, dar totusi nu potu fi siguru daca ele s'au ivitu in urm'a cutremurulu; pe candu de celea de pe gara m'a asicurat si sefulu că s'au facutu prin acela. Multi ómeni speriatu au fugitu din case afara. — g. — s.

— Velcheriu de Campia, 3 Octobree a. c. Dati'mi voia a ve insciintiá in graba, că in nōptea de 2 spre 3 l. c. intre órele 11 si 12 amu simtitu unu cutremuru de pamentu, acarui durata inse nu vi-o potu ficsá, de órece nu pociu scí cātu va fi duratu inainte de a me fi desteptatu. Alu douilea cutremuru urmatu diminēti'a pe la 6 ore si 10 minute a duratu că vreo 1 ½ minuta. Pe langa sunetulu unei durduituri din departare, parea fōrte minunata leganarea pamentulu si joculu obiectelor de pe pareti (tablouri, oglindi etc.) Pāna si patrupelele domestice se adunara la unu locu si se uitau speriate in giurulu lor. — i. — a.

— (Constituire.) Societatea de lectura „Andrei Siagun'a,” conformu statutelor si-a inceputu activitatea ei, prin constituirea efectuita la 21 Septembrie st. v. a. c. — sub presidiulu Reverendissimulu d. Joanu Hani'a directorulu seminarulu, alegēndu'si de:

a) presiedinte-conducētoriu pe d. professoru seminarialu Simeonu Popescu;

b) vice-presiedinte Nicolau Borza cl. a III;

c) notariu alu corespondentiloru Ales. Dogariu cl. an. III;

d) notariu alu siedintelor Ioanu Neamtiu cl. an. II;

e) cassariu Teodoru Hermanu cl. a. I;

f) controloru Ioanu Siandru cl. a. III;

g) bibliotecariu Sebastianu Olariu cl. a. II;

h) vice-bibliotecariu Ioanu Berescu ped. a. II;

i) redactoru alu fōiei „Mus'a“ Romulu Furdui cl. an. III; si

k) membrii in comitetu: Ioanu Nicolescu si Ioanu Candrea cl. a. III;

Vasile Bologa si Ioanu Micu cl. an. II;

Valeriu Verzea, Ser. P. Barcianu cl. a. I, si

Ioanu Patachi pedagog. a. I.

Nicolau Borza Nicolau M. Todoranu
v.-presied. notariu ad hoc.

— (Sentinti'a de mōrte a teatrulu nemtiescu din B.-Pest'a) a primitu sanctiunea irevocabila a puterniculu sfarimatoriu alu nationalitatiloru d. C. Tisza, care respinse apelatiunea facuta in contra sentintiei aduse, cu o majoritate de 1 votu de cătra municipalitatea capitalei, pentru inchiderea acelu teatru. Acēsta fapta de inaltu patriotismu a d. C. Tisza este aplaudata de cătra tōta lumea unguresca aflatōre pe globulu Ungariei si entusiasmulu este asia de mare, in cātu aceeași junime generōsa a capitaliei, care inainte de acēsta cu doui ani au insultatu in modulu celu mai brutalu pe actualulu ministru-presiedinte si au spartu ferestrele dela hotelulu seu ministerialu, astadi se prepara a-i aduce ovatiuni, prin o serenada pompōsa cu tortie si musica.

— (Revolta in contra comassarei.) In comun'a sasēasca Schaas (lānga Seghisiōr'a) erá se se faca comassatiune, éra diu'a pentru infatisarea partideloru se ficsase pe 23 Septembrie. Cea mai mare parte a locuitoriloru inse nu voiesce nici se audia de comassatiune, si asia in acea di incepura a bate clopotele bisericeii intr'o dunga. Poporulu se aduná in si inaintea scōlei si numai interventiunei conciliante a judelui de tribunalu d. Szekely este de a se multiamí, déca acea miscare n'au luat proportiuni mai fatale. Astfelu de scene se voru mai repetá inca multe, pentru-cá nu numai poporulu romanescu si sasescu, dara nici chiaru celu ungurescu nu vrea se scie de comassatiuni despoiatōre si ruinatōre.

— (Fēre selbatice.) Se apropie érn'a si fērele érași voru produce in diarie o rubrica permanenta. Chiaru si functionarii dela administratiunea politica din diverse parti ale tieri recunosc si spunu, că din caus'a enormei taxe de 12 florini pentru pusca, de venatu, se facu poporulu daune de sute de mii preste anu. Altii érași au observatu, anume si pe la Clusiu, că espeditiuni de venatori ex officio se facu numai in tinuturi, pe unde lupii si ursii voru fi facutu daune mari in vitele domniloru mari, ori in ale unor jidovi bogati. Inainte cu vreo 2 septemani intr'o singura venatore facuta in padurile comunei Avrigu, s'au inpusicatu 6 lupi. Preste-câteva dile unu ursoiu cumplitu esi in cale la unu omu, care aducea lemne din padure cu boulenii lui. Bietulu omu incepū se sbiere din respoteri, dara ursulu se facea că n'aude. Audiendu alti ómeni strigatulu celuia, ii alergara in ajutoriu inse cu ce? numai cu securile! Dara façura choru inpregiuru de bal'a spurcaça, cum ii dicu ai nostrii, se pusera pe chiuite si racnite, pāna candu ursulu le facu gratia si se dete la o parte din calea lor.

Ddieule ce stare de barbaria, tocma că în Afric'a. Si această numai de frica, că fiindu arme pe la ômeni, nu cumva se faca rebelliune.

De altmintrea comun'a Avrigu, cu hotaru bunu si fôrte mare, este dupa unanim'a marturisire a tuturoru căti o cunosc, administrata de mai multi ani fôrte miserabilu, atâtu politicesce cătu si bisericescce. Multime de abusuri se spunu din acea comuna nefericita. Serace Georgie Lazaru, daca ai fi tu în stare se te ridici din momentulu de lângă biserica, mai că ai apucă si tu biciulu lui Christosu în mâna.

— (Érasi anticitati române la Bud'a.) Pe loculu unde stă astadi cetatea Bud'a, înflorise odinioară un'a din cele mai renumite cetati ale imperiului Romei antice în Panoni'a. Numele cetătiei a fostu Aquincum. Dupace în cursulu secoliloru s'au descoperitu urme nenumerate de ale domniei române, ruine de fortareția (Castrum), unu amfiteatru, sarcophage, monete si altele multe, în dilele trecute renumitulu archeologu dn. Carolu Torma, professoru la universitate, descoperi totu la Bud'a, unu altu amfiteatru român, de dimensiuni mai mari si de cătu celu dela Pompeji.

— (Ratiociniu publicu.) Trimitendu-mi se la 12/24 Juniu a. c. de cătra domnulu Dr. Jacobu Banciu din Craiova, că rezultatu alu unei loterie de efecte, sum'a de 453 fl. v. a. (patru sute cincideci si trei florini) pe sém'a nenorocitoru locuitori din comun'a Bungardu, — 'mi tînu de datorintia a dá publicitatii — în forma de ratiociniu publicu — urmatoriulu conspectu de distribuie: Mari'a veduv'a Tomei Baltesiu 20 fl., Lin'a veduv'a Georgie Baltesiu 20 fl., Lin'a veduv'a Bulca 20 fl., Ev'a veduv'a Vladu 15 fl., Mari'a veduv'a Bica 15 fl., Lin'a Andreiu Crittanu 15 fl., Dordea George 15 fl., Todor Capusianu 15 fl., Joanu Tattu 15 fl., George Lazaru Bucurenciu 15 fl., Joanu Imberusiu 15 fl., Joanu Todu Modranu 15 fl., Petru Fluierasiu 15 fl., George Voina 15 fl., Toma Comsia 15 fl., Joanu Fratila 15 fl., George Opri Modranu 15 fl., Joanu Tomi Modranu 15 fl., George Caicutiu 10 fl., George Cârstea 15 fl., Joanu Voina 10 fl., Joanu Radu 6 fl., Joanu Gligoru Fratila 6 fl., George Jacobu 6 fl., Scôlei greco-orientale 6 fl., George Galu 6 fl., George Imberusiu 6 fl., Nicolae Lazaru Bucurenciu 6 fl., Joanu Bucurenciu 6 fl., Joanu Ciora 6 fl., Nicolae Comsia 6 fl., George Guranu 15 fl., George Caicutiu 6 fl., Joanu Bulca 6 fl., Vasilie Dordea 6 fl., Vasilie Macaveiu 6 fl., Nicolae Macaveiu 6 fl., Joanu Vladu 6 fl., Nicolae Imberusiu 8 fl., Mari'a J. Guranu 9 fl., Nicolau Boiceanu 5 fl. — Sum'a 453 fl.

Că inpartirea ajutôriiloru de mai susu s'a facutu în presentia si cu contielegerea noastră a tuturoru, aprobam si aducemu în numele nostru si alu celoru inpartasiti tuturoru marinimosiloru contribuitori profundele nôstre multiamite.

Bungardu, 29 Augustu 1880.

Oficiulu comunalu: George Modranu antiste, Joanu Frangie, Toma Csora juratu, Nicolae Dorde notariu, Fleischer solg.

În fine nu potu a nu exprime si din parte-mi cea mai cordiala si sincera multiamita domnului Dr. Jacobu Banciu, la alu caruia apelu s'a facutu loteri'a, din care a rezultatu frumosulu ajutoriu de mai susu, precum si tuturoru confratiloru Craioveni, cari au spriginutu acea întreprindere filantropica si cu deosebire prea stimabileloru Dômne din Craiova, cari si de astadata conduse de nobile simtîminte de umanitate si crestinatate, au contribuitu gratis efectele de loteria.

Sibiu, 12/24 Septembrie 1880.

E. Macellariu.

— (Rectificare.) În bugetulu Asociatiunei transilvane etc. publicatu în Nr. precedentu s'au stracuratu la punctulu 27 o eróre, pe care ne grabimu a o rectifică. Legea despre care se vorbesce acolo nu este: legea comunala dela an. 1879 ci aceea este: legea Art. XVIII dela an. 1871 modificata prin Art. V dela an. 1876.

Bibliografia.

— În primavér'a anului curente literatur'a Daciei se inavuti cu unu opu fôrte interessantu:

„Repertorium ad literaturam Daciae archaeologicam et epigraphicam.“ Repertorium Daciae regiseg és felirattani iradalmához, összeállította Torma Károly, kiadja a m. tud. Akademia archaeologiai bizottsága. Budapest 1880.

Bogati'a Daciei în monumente antice este cunoscuta. Ele atrasera de multu atentiunea eruditiloru si facu pe fôrte multi din tînsii se se ocupe cu descoperirea si descrierea lor. De aci se nascu o literatura copioasa, în cătu cei ce se coprindeu adi cu anticitalile Daciei, simtiescu fôrte greu lips'a unui manualu, în care

se fa adunata la unu locu intréga materi'a această literaria.

D. Torma implu cu fericire lacun'a această.

Sunt 20 de ani, de candu acestu professoru erudit si laboriosu alu universitatii pestane, se ocupa cu anticitalile Daciei, si prin scrierile sale a contribuitu si contribuie spre respicarea lor. În timpulu acesta, spre ajutarea studiiloru proprie si-a notatu cu diligentia autorii, ce au scrisu séu atinsu despre inscriptiunile, anticitalile si istori'a vechia a Daciei. Din esperientia propria cunoscéndu folosulu, ce potu avea literatii din inscinarile aceste, d. Torma le-a pusu în ordine si insoçite de o prefatiune (textu paralelu latinescu si magiaru), le-a datu la lumina pe spesele Academiei scientifice magiare din Budapesta.

Opulu coprinde intréga literatur'a archeologica a tînutului, carele sub români portă numele Dacia, cătu'i între Tiss'a, Dunare si Marea-négra: ba se estinde si la opurile despre anticitalile din drépt'a Tissei inferiôre, pentru-că — precum afirma autorulu la pag. X — si pe acolo se afla monumente, cari arata, că locuitorii vechi ai tînutului acelaia au fostu ruditi cu vechii locuitori ai Daciei. Relative la tîmpu, autorulu au consultatu pe toti scriitorii, cari tractédia evenimente dinainte de venirea magiariloru.

Că mai multu se completedie colectiunea sa, a cûtrieratu o multime de bibliotece publice si private, si a insemnatu totu, ce se referea la lucruri dintre mediunile puse.

Opulu se inparte în 6 parti.

P. I. coprinde: opuri de sine statatôrie, dissertatiuni si articli mai scurti de prin scrieri periodice, esite cu numele autorului pag. 1—98.

P. II. opuri, dissertatiuni etc. anonime ori pseudonime pag. 99—105.

P. III. numiri geografice ordinate dupa alfabetu, de ale locuriloru, unde s'au descoperitu obiectele amintite în opurile din P. I, II, IV si VI pag. 106—130.

P. IV. notitie si catalôge despre anticitali epuse în musee, colectiuni publice si private pag. 131—8.

P. V. opuri despre originea, limb'a si istori'a romaniloru (de adi) pag. 139—154.

P. VI. manuscripte pag. 155 — si în fine, indice de nume si locuri.

Sub 1288 numeri „repertoriulu“ indica 1269 opuri etc. tiparite, — si afara de aceea preste 500 notitie, epistole etc. manuscrise emenate dela 61 autori.

D. Torma cu repertoriulu seu facu cele mai bune servitii tuturoru celoru ce se ocupa cu anticitalile Daciei si cu istori'a nostra a romaniloru.

Inse d. Torma a mai scrisu si alte opuri, dissertatiuni etc. referitôrie la Dacia, cari sunt indicate în repertoriulu la pag. 80—2 sub 17 numeri si prin această si-a ascuratu unu locu principale între archeologii Daciei. Cele mai vechi fiindu notificate la tîmpulu seu si prin diariile romane, amintimu aci numai cele 2 din urma: *Neue Inschriften aus Dacien von Carl Torma. Wien 1879 pag. 87—122.*

Adalékok Dacia föld és helyiratához. Közli Torma K. Budapest 1880 pag. 102—117.

Pretiuulu repertoriului este 2 fl. 50 cr. séu 5 marce. (Fôia scol. Nr. 17.)

— Sunt multe produse literarie moderne, care de si aparu în alte limbi, au se interessedie pe literatii nostrii cu atâtu mai virtosu, daca acelea se ocupa si de relatiunile nôstre sociali, nationali si eclesiastice.

Mai de curendu ne venira la mâna: Die Verfassung der orthodox-katholischen Kirche bei den Serben in Oesterreich-Ungarn, von Dr. Radoslov von Radic. Erster Theil. Das oberste Kirchenregiment. Werschetz 1877. Selbstverlag des Verfassers. Pretiuulu nu e pusu. Form. 8-vo pag. 312.

Dela acelasu autoru au mai aparutu: Die Serben in Ungarn. Göttingen 1875. Pretiuulu 50 cr. Beiträge zur Geschichte der serbischen Kirche im XV und XVI Jahrhunderte. Leipzig 1876. Pr. 50 cr.

Electio episcoporum secundum canones et praxin orientalis ecclesiae. Lipsiae 1876. Pr. 50 cr.

Se dice că ar fi esitu totu dela acelu autoru Istori'a patriarchatului constantinopolitanu dela caderea Constantinopolei, în a. 1453 până la finea secolului alu 17-lea; noi inse nu o amu vedutu, precum nu scimu în acestu momentu, daca va fi aparutu si partea II din opulu aratatu la loculu întâiu.

— Die Verfassung der orthodox-serbischen und orthodox-rumänischen Particular-Kirchen in Oesterreich-Ungarn, Serbien und Rumänien, von Magister Emilian Edler von Radic. Erstes Buch: Die Verfassung der orthodox-serbischen Particular-Kirche von Karlovitz. Prag. Verlag der Buchhandlung von Dr. Grégr et Ferd. Dattel 1880. Form. 8-vo mare, pag. 232. Traductiunea interdusa, în sensulu legei despre proprietatea literaria. Opulu e dedicatu episcopului diecesanu Emilianu Kengyelatz dela Versietiu în Banatu.

Autorulu promite în prefatiunea sa scrisa în Decembrie a. 1879, că pe tómn'a a. c. adeca pe acum, au se mai apară dela densulu:

Die Verfassung der orthodox-rumänischen Particular-Kirche von Hermannstadt und der orthodox-russisch-rumänisch-serbischen Particular-Kirche von Csernovitz, adeca Mitropoli'a dela Cernauti cu episcopi'a sufragana serbésca din Dalmati'a.

Nu ne indoiemu, că o recensie obiectiva, neapasionata, neinteressata, în adeveru scientifica, facuta de vreunu canonistu competentu în materi'a ce se tractédia în carti de acestea, ar trebui se fia prea bine venita pentru barbatii nostrii de inteligentia superiôra de ambele confessiuni, cătu nu voiescu se remana unilaterali, în nesciantia funesta despre totu ce se intempla în sinulu altoru biserici, mai virtosu daca acelea au si caracteru nationale.

Pe noi unii ne interessara mai multu asia numite Breviaria historica, pe care le permitu ambii auctori serbi la studiile loru canonice.

(Va urmă.)

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin această se deschide abonamentu nou pe triloniulu Octobré — Decembre a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. în laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci în strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abonamentu espira cu ultim'a Septembrie st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru că se nu suferé intrerupere în espedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ în Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Juliu a. c.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea în fruntea diariului.

Redactiunea.

Pretiiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la
5 Octobré st. n. în Sibiu:

Grân, dupa cnalitati	1 hectolitru fl.	6.60—7.60
Grân, amestecat	1 „	5.10—6.10
Secara	1 „	5.20—5.60
Papsioia	1 „	5.—5.40
Ordiu	1 „	4.10—4.50
Ovesu	1 „	2.—2.40
Cartofi	1 „	1.60—2.—
Mazare	1 „	6.—7.—
Linte	1 „	9.—10.—
Fasole	1 „	5.—6.—
Lardu (slaninu)	50 Kilogram.	34.—36.—
Untura (unsôre topita)	50 „	30.—32.—
Carne de vita	1 „	—46
Oua 10 de	1 „	—20

• Cura pentru érna. •

Wilhelm's THE'A CURATITORE DE SANGE

antiartritica si antireumatica

a lui (1) 19 25

Franciscu Wilhelm,

farmacistu în Neunkirchen (Austri'a de jos),

a fostu folositu în fôrte multe casuri cu rezultatele cele mai bune, ceea ce se probédia prin mii de scriori de recunoscintia, în contra sioldinei, a reumatismului, a raneloru deschise, în contra reiloru învechite si permanente, a raneloru care puroieza neincetatu, ale bubeloru pe piele, remase din morburu secuale, bubeloru de pe corpu si din fatia, peteloru, bubeloru siphilitice, infatuleloru de ficatu si splina, dureriloru hemoroidale, galbinare, suferintiloru intensive a nerviloru, a muschiloru si a dureriloru la incheiaturi, greutatiloru de stomacu si de venturi, incuieriloru, ale udului, polatiuniloru. inpotentiei la barbati si pótele albe la femei, morburiloru scrofulôse, infaturi ale ghinduleloru si în contra altoru suferintie. Atestatele la cerere se tramitu gratis.

Pachete inpartite în 8 dose se afla cu pretiu de 1 fl., pentru tîmbu si pachetare se scotescu 10 cr.

Pentru de a se apară de falsificate, se se caute cunoscutele marce brevetate si legalisate în mai multe state.

Se afla de vendiare în Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. B. Misselbacher.

• Cura pentru primavara. •

Nr. 238/1880.

(37)

Concursu.

Pe temeiulu decisiunei luate de cătra adunarea generala a Asociatiunei transilvane, tînuta la Turd'a în Augustu a. c., se publica prin această concursu pentru: Celu mai bunu comentariu alu legei comunale Art. XVIII dela anulu 1871 modificata prin Art. V dela an. 1876 cu terminu pâna la 1 Maiu st. n. 1881.

Premiulu destinatu de cătra adunarea generala pentru acelu comentariu este de 150 fl. v. a.

Operatulu trebuie se fia compus în limb'a românesca, stilu usioru de întielesu, în care totusi precisiunea terminiloru juridici se fia respectata cu rigóre; totuodata inse si esplicati acei termini asia, în cătu poporulu cu mintea sa naturala se'i pricepa fara multa greutate.

Paragrafi se fia esplicati unulu câte unulu aretandu inse si legatur'a firésca între acele parti ale legei, care nu potu fi întielese un'a fara alta. Operatulu întregu, tiparitu în formatu 8-vo Nr. 6 cu litere cicero, are se dea inpreuna cu legea tradusa, 7—8 côle.

Manuscriptele se voru transpune pâna la terminulu aratatu mai susu, pe lângă o scrisôre sigilata, în laintrulu careia va fi numele si conumele autorului, ér deasupra unu motto, conformu usului introdusu la tôte concursule literarie.

Manuscriptele intrate dupa terminu nu voru fi luate în consideratiune.

Din siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane. Sibiu, 18 Septembrie 1880.

J. Bolog'a v-pres. m. p. G. Baritiu m. p. secr.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.